

Aan Gedeputeerde Staten van Overijssel
Team Juridische zaken
klachtenbezwaar@overijssel.nl

Datum	Onderwerp	Referentie
20 september 2023	Bezwaarschrift boskap Sallandse Heuvelrug	B231123-POV1

Bezwaarschrift

Tegen de afwijzing van het verzoek van de Stichting NatuurAlert Nederland aan de Provincie Overijssel om handhavend op te treden tegen de boskap op de Westelijke flank van de Sallandse Heuvelrug, de zogenaamde westelijke verbinding Helhuizen.

Zaaknummer: z023-00002174
Kenmerk: D2023-00020080

Bezwaarschrift

1. De Stichting NatuurAlert Nederland heeft bezwaar tegen de op 4 september 2023 gestarte bomenkap op de Westflank van de Sallandse Heuvelrug, ter plaatse bekend als de Westelijke verbinding Helhuizen.
2. Om het kappen van bomen aldaar te stoppen heeft de Stichting NatuurAlert Nederland (verder NatuurAlert) in eerste instantie een gesprek geïnitieerd met de Provincie Overijssel en terreinbeheerder Staatsbosbeheer op 6 september 2023.
3. Naar aanleiding van dat gesprek heeft NatuurAlert bij brief van 11 september 2023 aan het college van Gedeputeerde Staten van de Provincie Overijssel het verzoek gedaan tot - in elk geval een tijdelijke - stillegging van het kappen van bomen met ingang van 11 september 2023, opdat eerst de beschermde aanwezige soorten konden worden afgevangen en kon worden overwogen of de wettelijke regels met de bomenkap werden gerespecteerd.

Deze brief is bijgevoegd als bijlage 1.

4. Omdat hierop geen reactie kwam van de Provincie Overijssel, heeft NatuurAlert bij brief van 20 september 2023 een officieel handhavingsverzoek en stilleggingsverzoek gedaan aan Gedeputeerde Staten van de Provincie Overijssel.

Dit handhavingsverzoek is bijgevoegd als bijlage 2.

5. Bij brief van 17 november 2023 heeft Gedeputeerde Staten van de Provincie Overijssel het handhavingsverzoek van de NatuurAlert afgewezen. GS van de Provincie Overijssel heeft daarvoor de volgende argumenten, die NatuurAlert bestrijdt.
6. Gedeputeerde Staten (GS) geeft toe dat in het rapport over de quickscan in kaart is gebracht welke beschermde soorten in het projectgebied aanwezig zijn en wordt geconcludeerd dat mogelijk negatieve effecten op beschermde soorten kunnen ontstaan. Dus het kappen van de bomen, het werken in het betrokken gebied, levert verstoring op van aanwezige beschermde soorten. Er wordt dus, ook volgens GS gehandeld in strijd met artikel 3.1 Wnb.
7. Echter stelt GS dat sprake is van de uitzonderingsbepaling van artikel 3.3, zevende lid. Artikel 3.3., zevende lid, geeft twee uitzonderingen op het algemene verbod van artikel 3.1. Indien sprake is van een instandhoudingsmaatregel (onderdeel a) of indien sprake is van beheerplan (onderdeel b). Indien sprake is van een beheerplan, dan zijn aan de uitzondering voorwaarden verbonden.
8. In de Memorie van Toelichting bij de Wet Nb wordt de Wnb en het beheerplan, met daarin de instandhoudingsmaatregelen besproken. Bedoeling is volgens de MvT¹ dat in het beheerplan duidelijk de afweging moet blijken ten aanzien van de noodzaak, evenredigheid en geschiktheid van de in het beheerplan beschreven maatregelen.
9. Gezien het feit dat ook de instandhoudingsmaatregelen in het beheerplan moeten zijn opgenomen, moeten ook ten aanzien van instandhoudingsmaatregelen dus de afweging gemaakt worden naar de noodzaak, evenredigheid en geschiktheid van de maatregel voor het te behalen doel.
10. De MvT stelt ook dat: “Ingeval in een beheerplan ook projecten worden opgenomen waarvan op basis van objectieve wetenschappelijke gegevens op voorhand significant negatieve effecten voor het Natura 2000-gebieden niet kunnen worden uitgesloten, moet dit project overeenkomstig artikel 6, derde lid, van de Habitatrichtlijn onderworpen zijn geweest aan een passende beoordeling en moet op basis daarvan zonder redelijke wetenschappelijke twijfel zijn vastgesteld dat het project niet leidt tot aantasting van de natuurlijke kenmerken (zie paragraaf 6.5.1 van deze memorie van toelichting)”².
11. In casu is bekend dat uit het rapport van de Bosgroepen blijkt dat significant negatieve effecten voor dieren en planten in het Natura 2000-gebied niet kunnen worden uitgesloten. De passende maatregelen zijn echter uitgebleven.
12. Het kan niet anders dan dat de hiervoor besproken afweging naar noodzaak, evenredigheid en geschiktheid van de maatregel is neergelegd in artikel 3.3, zevende lid, onderdeel b, dat immers stelt dat het verbod op het verstoren, doden van beschermde dieren alleen niet van toepassing is als:
 - a. Er geen andere bevredigende oplossing bestaat en
 - b. De handeling nodig is onder meer voor bescherming flora en fauna en
 - c. De maatregelen niet leiden tot verslechtering van de staat van instandhouding van de desbetreffende soort.
13. Indien immers aan deze voorwaarden is voldaan met een voldoende stevige onderbouwing, is sprake van de eerder genoemde afweging naar noodzaak, evenredigheid en geschiktheid.

¹ MvT Wnb p.91; Tweede Kamer, vergaderjaar 2011–2012, 33 348, nr. 3

² MvT Wnb p.91; Tweede Kamer, vergaderjaar 2011–2012, 33 348, nr. 3

14. Artikel 3.3, zevende lid, onderdeel b is van toepassing op het Beheerplan Sallandse Heuvelrug, waarin de instandhoudingsmaatregelen, die hier aan de orde zijn, zijn opgenomen. Nu niet aan de voorwaarden is voldaan, is bij de boskap sprake van handelen in strijd met het verbod van artikel 3.1 Wnb.
15. Hetzelfde als hiervoor onder randnummers 6-14 is gesteld ten aanzien van 3.1 en 3.3 Wnb geldt ten aanzien van de Habitatrichtlijn voor het gestelde in artikel 3.5 en 3.8 Wnb. Ook hier is naar de mening van NatuurAlert derhalve sprake van handelen in strijd met het verbod van artikel 3.5 Wnb door Staatsbosbeheer/Vereniging Natuurmonumenten.
16. Artikel 1.11 en 1.12 Wnb bevat de zorgplicht. De zorgplicht vraagt per definitie om onderbouwing van de proportionaliteit en subsidiariteit van een besluit, ook al is dat besluit vastgesteld en onherroepelijk. Als blijkt dat door naleving van de instandhoudingsmaatregel in het beheerplan veel andere soorten significant worden verstoord, dient van de uitvoering van de maatregel op deze manier te worden afgezien, omdat de zorgplicht van eenieder in het Natura 2000-gebied vraagt alle beschermde planten, dieren en vogels te beschermen.
17. Ik wijs hierbij op de door NatuurAlert ingediende zienswijze naar aanleiding van het voorgenomen besluit om het handhavingsverzoek af te wijzen, waarin aandacht wordt besteed aan de in de zorgplicht verborgen liggende redelijkheid en billijkheid bij het nemen van een besluit tot uitvoering van een maatregel uit een beheerplan.
18. Tevens verzoek ik hierbij alle argumenten, die in ons handhavingsverzoek naar voren zijn gebracht, als ingelast te beschouwen.
19. Om al deze redenen verzoekt NatuurAlert de commissie bezwaarschriften om aan Gedeputeerde Staten van de Provincie Overijssel opdracht te geven handhavend op te treden tegen Staatsbosbeheer en/of de vereniging Natuurmonumenten, en het kappen van het bos bij de doorgang Helhuizen onmiddellijk te staken en te zoeken naar andere manieren om de instandhouding van de aan hen toevertrouwde soorten te bereiken.
20. Een tweede reden om bezwaar te maken tegen de afwijzing van het handhavingsverzoek door Gedeputeerde Staten is dat Gedeputeerde Staten van mening is dat bij de voorbereiding en uitvoering van het project geen sprake is van schending van het zorgvuldigheidsbeginsel, het vertrouwensbeginsel en/of het rechtzekerheidsbeginsel.
21. De toestemming tot bomenkap wordt gebaseerd op het beheerplan Sallandse Heuvelrug 2016, dat in 2022 stilzwijgend met 6 jaar is verlengd. De wijze van verlenging is reeds in strijd met de bedoeling van de wetgever (artikel 2.3, vijfde lid Wnb) die slechts de mogelijkheid geeft om één keer te verlengen met weer ten hoogste 6 jaar. Dan moeten er, zo is te lezen in de Memorie van Toelichting bij de invoering van de Wet natuurbescherming, bijzonder omstandigheden zijn. De MvT stelt dat het regelmatig herzien van het beheerplan verzekert dat steeds wordt uitgegaan van de meest actuele inzichten ten aanzien van de natuurwaarden en ten aanzien van de meest effectieve maatregelen om de instandhoudingsdoelstellingen in het gebied te realiseren, waarbij ook acht geslagen wordt op eventuele nieuwe economische en ruimtelijke ontwikkelingen die voor het gebied van belang kunnen zijn³. De op klimaatdoelen gerichte belangen dienen daarbij vanzelfsprekend ook te worden betrokken.
22. Op grond van het beheerplan Sallandse Heuvelrug was de beheerder Staatsbosbeheer voornemens om in 2019 119 hectare bomen te kappen, om daarmee te voldoen aan de instandhoudingsdoelstellingen van

³ TK 2011-2012, 33 348, nr 3 p.90

het Korhoen, de Nachtzwaluw en de Roodborsttapuit. Na protesten van natuurorganisaties besloot de beheerder het voornemen niet uit te voeren. Na de stillegging is in december 2019 het rapport “Natuur in conflict. Botsende waarden, waarheden en belangen in het natuurbeheer” uitgebracht door het *Planbureau voor de Leefomgeving*⁴. Het rapport concludeert tot enkele beleidswijzigingen:

- Natuurmonumenten besluit om het kapbeleid aan te passen (vlaktekap productiebos maximaal 0,5 ha per keer);
- Staatsbosbeheer overweegt of de doelen met minder kap bereikt kunnen worden;
- Woordvoerders van Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer laten weten dat Natuurmonumenten voorlopig stopt met de grootschalige kap op de Sallandse Heuvelrug;
- De provincie besluit om de plannen gefaseerd uit te voeren, tussentijds te monitoren en te bekijken of verder kappen noodzakelijk is;
- Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer nodigen leden en omwonenden uit om dit samen met boswachters in het gebied te bekijken;
- Het doel van het (inspraak)proces is om de eerdere doelen wel te behalen, met als toegevoegd doel, het zoveel mogelijk vasthouden van CO₂: ‘Hoewel de posities zijn verschoven is er nog geen nieuwe stabiele situatie ontstaan. Het inhoudelijke dilemma tussen bomen sparen en een open landschap blijft bestaan.’ (p.12)

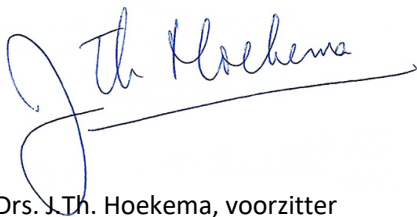
23. Bij de verlenging van het Beheerplan is niet gerept over het rapport en zijn geen bijzondere omstandigheden aangevoerd. De protesten in 2019 en het genoemde rapport geven echter aan dat er wel degelijk gewijzigde, nieuwe inzichten zijn over de natuurwaarden en de omgang met de natuur en de natuurorganisaties. Er is inmiddels een klimaatcrisis uitgeroepen en de drang om bomen te behouden, die zoveel mogelijk CO₂ kunnen omzetten en vasthouden is een actueel nieuw inzicht in de samenleving. In die situatie paste het niet om zonder nadere overweging en onderzoek naar de nieuwe inzichten in de natuurwaarden het Beheerplan te verlengen met een periode van 6 jaar.
24. Vervolgens werden zonder verdere aankondiging of enige nadere uitleg rond 21 augustus 2023, ongeveer 14 dagen voor aanvang van de kapwerkzaamheden, door Staatsbosbeheer en de Provincie Overijssel in afzonderlijke besloten bijeenkomsten enkele omwonenden en natuurbeschermers geïnformeerd, dat alsnog in het desbetreffende gebied een grootschalige vlaktekop zou gaan plaatsvinden. Niet door middel van een algemene oproep of uitnodiging, maar op individuele basis, waardoor niet uitgenodigde organisaties helemaal niet op de hoogte kwamen. De ecologische toets en het werkprotocol is alleen in besloten bijeenkomsten besproken. Een veldbezoek, waarop was aangedrongen, was niet meer te plannen, omdat de werkzaamheden op zo korte termijn, namelijk al op 1 september moesten beginnen.
25. Deze handelwijze is naar de mening van NatuurAlert in strijd met het zorgvuldigheidsbeginsel als bedoeld in de Awb, alsmede met het rechtzekerheidsbeginsel en het vertrouwensbeginsel. Ook deze procedurele grond is een reden het werk alsnog stil te leggen en tenminste de procedure opnieuw, op zorgvuldige wijze, te voeren.

VERZOEKT:

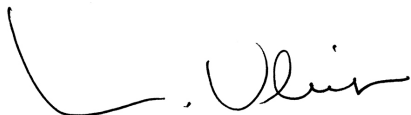
Daarom verzoekt NatuurAlert om het college van gedeputeerde Staten op te dragen handhavend op te treden tegen Staatsbosbeheer en/of de vereniging Natuurmonumenten en het kappen van het bos op de Westelijke flank van de Sallandse Heuvelrug, de zogenaamde westelijke verbinding Helhuizen te stoppen.

⁴ WOt technical report 163

Met vriendelijke groet, hoogachtend,
Namens het bestuur van Stichting NatuurAlert Nederland,

Drs. J.Th. Hoekema, voorzitter

M. van Vliet, secretaris

/ bijlagen:

1. Brief NatuurAlert aan Gedeputeerde Staten Overijssel van 11 september 2023
2. Handhavingsverzoek NatuurAlert aan Gedeputeerde Staten Overijssel van 20 september 2023